

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเขียนเป็นทักษะทางภาษาที่มีบทบาทสำคัญมากในชีวิตประจำวัน เป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ตลอดจนทัศนคติของผู้เขียน ให้ผู้อ่านได้รับทราบ การเขียนเป็นศิลปะชั้นสูง ต้องใช้ถ้อยคำภาษาที่อ่านง่าย รัดกุม การเรียบเรียงประโยคจะต้องกะทัดรัด มีความชัดเจน เข้าใจง่าย การเขียนเรื่องใด ๆ ก็ตาม ผู้เขียนต้องมีข้อมูล มีการสะสมประสบการณ์ นอกจากนี้ก็ต้องมีความชำนาญในการเรียบเรียงข้อมูลจากความนึกคิดที่กลั่นกรองแล้วเสนอออกมาเป็นข้อเขียน ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร มั่นตะสูตร (2540, หน้า 3) กล่าวสรุปว่า การเขียนเป็นทั้งศิลป์และศาสตร์ ในด้านศาสตร์นั้นสามารถจะหาได้จากเอกสารข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ศิลปะการเขียนนั้นเป็นเรื่องเฉพาะตนซึ่งอาศัยศึกษาแนวเขียนและศึกษากลวิธีและถือเป็นแบบฝึกหัดของตนในการฝึกฝนต่อไปได้ การเขียนจึงเป็นศิลปศาสตร์ของมนุษย์ ดังที่ กองเทพ เคลือบพณิชกุล (2544, หน้า 2) ได้กล่าวว่า งานเขียนจะเกิดผลดีหรือผลเสีย นั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของเนื้อหาและกลวิธีการเขียนของผู้เขียนเป็นสำคัญ

การเขียนสรุปความเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสาร โดยถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรที่ต้องผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและมีความสามารถในการใช้ภาษาโดยการสรุปเรื่องราวต่าง ๆ ให้ได้ใจความครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นการสรุปจากเรื่องที่ฟัง หรือเรื่องที่อ่าน การเขียนสรุปความสามารถช่วยให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งในการศึกษาเล่าเรียนและการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือของการสื่อสารสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะจะช่วยให้จดจำสาระสำคัญของเรื่อง ทำให้สื่อความหมายเข้าใจดีขึ้น และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

การเขียนสรุปความเป็นกระบวนการสำคัญที่จะให้นักเรียนรู้จักพิจารณา แยกแยะ ข้อมูลสำคัญและใจความสนับสนุนที่สำคัญ นำมาจัดระบบข้อมูลก่อนที่จะเขียนสรุปย่อ โดยใช้คำพูดของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เขียนสรุปความเป็นคนช่างสังเกต และมีเหตุผล ทำให้การสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน เกิดผลดียิ่งขึ้น เพราะนอกจากจะสื่อสารด้วย คำพูดแล้วนักเรียนยังต้องเขียนสรุปความเพื่อแสดงความเข้าใจของตนในเนื้อหาที่เรียน นอกจากนี้การเขียนสรุปความยังเป็นเครื่องมือพัฒนาสติปัญญา เนื่องจากการเรียนรู้ทุกอย่าง ต้องอาศัยการเขียนสรุปความเพื่อบันทึกเรื่องราว ดังนั้นการใช้ภาษาเพื่อเขียนสรุปความ ให้ได้ดีนั้นต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างถูกหลักเกณฑ์จึงจะทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การเขียนสรุปความมีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรง คือ เป็นการฝึก ทักษะด้านการใช้ภาษาให้สามารถเก็บความสำคัญของเรื่องที่อ่านหรือฟังแล้วนำมา เรียบเรียงใหม่ให้ได้ใจความครบถ้วนด้วยการใช้ภาษาง่าย ๆ สั้น ๆ และกระชับ ส่วนประโยชน์ทางอ้อม จะช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และสรุปสิ่งทั้งปวงใน ชีวิตประจำวันอันก่อให้เกิดนิสัยเป็นคนรู้จักประมวลความรู้ ความคิด มีวิจารณญาณ ในการตัดสินใจรับรู้เหตุและผล ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตต่อไป

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษา- ปีที่ 4 โรงเรียนศาลเจ้า (หัวนุกูลวิทยา) สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนยังเขียนสรุปความไม่ถูกต้อง คือ เรียบเรียงข้อความไม่ถูกต้อง ไม่สามารถ สรุปประเด็นของเรื่องที่อ่าน หรือฟังได้ สรุปได้เพียงครึ่งเรื่องไม่ครอบคลุมเนื้อหา ใจความ ไม่สมบูรณ์ คือ ตอบไม่ได้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และทำไม แสดงความคิดของ ตนเองไม่กระชับ ไม่สามารถตีความจากเรื่องที่อ่านหรือฟัง และไม่สามารถเขียนเป็นภาษา ของตนเองได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากตัวนักเรียนและตัวครูผู้สอน การสอนเขียนสรุปความ แบบเดิมคือนำข้อความให้นักเรียนอ่านแล้วขีดเส้นใต้ประโยคสำคัญไม่เป็นการกระตุ้น การเรียนรู้จึงทำให้นักเรียนเบื่อและไม่ชอบที่จะเขียน สอดคล้องกับ ฟ็อน เปรมพันธ์ (2542, หน้า 19); สุพิศ กลิ่นบุปผา (2545, หน้า 5) และสรวิทย์ เกียนสันเทียะ (2545, หน้า 2) ได้ กล่าวถึง ปัญหาในการเขียนสรุปความในทำนองเดียวกันว่าเกิดจากสาเหตุสามประการ คือ สาเหตุจากตัวนักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบการเขียน ไม่สนใจ และไม่มี

ความคิดที่จะเขียน สาเหตุจากสื่อการสอนพบว่า ครูใช้สื่อการสอนน้อย และวิธีสอน พบว่า ครูใช้วิธีสอนแบบเดิม ๆ คือ ให้นักเรียนอ่านคู่มืออย่างและปฏิบัติตาม ขาดการฝึกฝน การเขียนสรุปความให้มีประสิทธิภาพ ไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมในการฝึกฝน ส่งผลให้ นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ทางด้านการเขียนตามเป้าหมายของหลักสูตร

จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยคะแนนสอบปลายภาคเรียน นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศาลเจ้า (หัวนุกูลวิทยา) กรุงเทพมหานคร พบว่า ในปีการศึกษา 2551 นักเรียนมีผลการเรียนปลายภาคเรียนที่ 2 ร้อยละ 69.25 และในปีการศึกษา 2552 นักเรียนมีผลการเรียนในภาคเรียนที่ 2 ร้อยละ 70.75 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ของ โรงเรียนที่กำหนดไว้ ร้อยละ 80 โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาระการเขียน อยู่ในเกณฑ์ต่ำที่สุด คือ ร้อยละ 64.25 ซึ่งแสดงให้เห็นถึง ความบกพร่องในการเขียนของนักเรียนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนการเขียนเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

จากปัญหาการสอนการเขียนสรุปความดังกล่าวมานั้น อาจเป็นผลมาจาก พฤติกรรมการสอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนั้นการปรับปรุงการสอน ของครูจึงมีความสำคัญเหนือกว่าการปรับปรุงหลักสูตรและหนังสือเรียน ครูต้อง เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงวิธีสอนของตนให้เหมาะสมโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ สนุกสนานไม่น่าเบื่อ โดยนำสื่อการสอนที่น่าสนใจ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินเพื่อให้ นักเรียนเข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น กิจกรรมเสริมการสอนที่น่าสนใจ กิจกรรมหนึ่งคือการนำเพลงมาใช้ประกอบการสอน ซึ่ง สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์ (2541, หน้า 97) ได้สรุปไว้ว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาจะชอบร้องเพลง ดังนั้นครูควรใช้เพลง เป็นสื่อช่วยทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ทำให้นักเรียนสนุกสนานมี เจตคติที่ดี ได้รับความสนใจ และมีอารมณ์สุนทรีย์ และจากผลการศึกษาค้นคว้าพัฒนาทักษะ ภาษาไทยโดยใช้เพลงลูกทุ่งของ พรวิมล รุ่งสว่าง (2547, หน้า 43) ปรากฏว่า นักเรียนมี ความก้าวหน้าในการพัฒนาการฟัง พูด อ่าน และเขียนในวิชาภาษาไทยสูงกว่าเกณฑ์ การประเมิน ร้อยละ 60 นอกจากนี้ ผ่องศรี สุริยะป้อ (2545, หน้า 5) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน โดยใช้บทเพลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียนและ หลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

เพลงมีความสัมพันธ์กับการศึกษามาโดยตลอด ทั้งนี้เพราะนักการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ต่างยอมรับว่าเพลงมีผลต่อการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของบุคคล นักวิทยาศาสตร์ด้านสมองพบว่า การเรียนรู้และการทำซ้ำ ๆ ในเด็ก ๆ โดยมีการพัฒนาเรื่องจังหวะ และดนตรี จะมีผลทำให้ความเร็วในการประมวลผลข้อมูลในสมองมีมากขึ้น (ธีระพงษ์ แสงสิทธิ์, 2550) จะเห็นว่า เพลงเป็นสื่อที่น่าสนใจที่ครูผู้สอนควรพิจารณานำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนจะใช้เพลงอะไรประเภทใดขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของเรื่องที่ต้องการจะสอนและความสนใจของนักเรียน

เพลงไทยมีหลายประเภท เช่น เพลงลูกกรุง เพลงไทยลูกทุ่ง เพลงสตริง แต่ละประเภทจะมีลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และคุณค่าต่างกัน เช่น เพลงลูกกรุง จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้สึกต่าง ๆ เช่นความรัก ความเศร้า ความผิดหวัง ใช้ถ้อยคำที่สละสลวย เพลงไทยลูกทุ่ง เป็นเพลงที่สะท้อนสภาพชีวิตของคนในชนบท การใช้ถ้อยคำง่าย ๆ ตรงความหมาย ไม่ค่อยมีสำนวนลึกลับซึ่งมากนัก ท่วงทำนองมักได้แบบมาจากเพลงพื้นบ้าน (หวานใจ บุญยก, 2545, หน้า 36)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงเป็นสื่อการสอนจึงต้องเลือกเนื้อหาของเพลงให้เหมาะสมกับเทคนิค วิธีการสอน และจุดประสงค์ในการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้นำเพลงเป็นสื่อในการเขียนสรุปความเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้เพลงแหล่งของ พร ภิรมย์ กับกลุ่มที่ใช้เพลงไทยลูกทุ่งเป็นสื่อ โดยการเขียนสรุปเฉพาะประเด็นสำคัญของเรื่อง ใช้หลักการเขียนตอบให้ได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร จากนั้นนำผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความระหว่างสองวิธีมาเปรียบเทียบกัน

ความสามารถการเขียนสรุปความจากเพลง เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนระดับประถมศึกษาควรมีการประมวลความรู้ ทั้งปวงให้ประสานกัน เพื่อให้เห็นว่าสิ่งที่เรียนมาทั้งหมดนั้น คือ ชีวิต วิธีประมวลประสานความรู้วิธีหนึ่ง คือ การใช้ประโยชน์จากเพลงแหล่งของ พร ภิรมย์ และเพลงไทยลูกทุ่งเป็นตัวประมวลประสาน เช่น การร้องเพลงประกอบการเรียนก็ช่วยให้นักเรียน ได้ความรู้ตั้งแต่เนื้อเรื่อง ทำนองเพลงที่ถูกต้อง ได้รับความรู้จากเนื้อหาใน

บทเพลง ซึ่งสามารถโยงและต่อเนื่องให้สัมพันธ์กับวิชาได้ไม่มีที่สิ้นสุด และสามารถพัฒนาการสรุปเรื่องราวจากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ได้สาระครบถ้วน รวดเร็ว อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนวิชาภาษาไทย และวิชาอื่น ๆ

จากข้อมูลที่น่าเสนอมาย่างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาการเขียนสรุปความให้มีประสิทธิภาพด้วยการใช้เพลงแหล่งของ พร ภิรมย์ กับเพลงไทยลูกทุ่งเป็นสื่อ ในการเขียนสรุปความจับประเด็นสำคัญ จากเพลงที่ฟังและจากเนื้อเพลงที่อ่าน โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ของการใช้เพลงกับนักเรียนสองกลุ่ม เพื่อนำผลวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อและพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเขียนสรุปความสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่ใช้เพลงแหล่งของ พร ภิรมย์ และกลุ่มที่ใช้เพลงไทยลูกทุ่งเป็นสื่อ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอน โดยใช้เพลงแหล่งของ พร ภิรมย์ เป็นสื่อ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอน โดยใช้เพลงไทยลูกทุ่งเป็นสื่อ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน โดยใช้เพลงแหล่งของ พร ภิรมย์เป็นสื่อ สูงกว่า เพลงไทยลูกทุ่งเป็นสื่อ
2. ผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน โดยใช้เพลงแหล่งของ พร ภิรมย์ เป็นสื่อ สูงกว่าก่อนเรียน
3. ผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน โดยใช้เพลงไทยลูกทุ่งเป็นสื่อ สูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศาลเจ้า (หัวนุกูลวิทยา) สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมนักเรียน 142 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศาลเจ้า (หัวนุกูลวิทยา) สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องละ 35 คน รวม 70 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. นำคะแนนที่ได้จากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย จำนวน 4 ห้องเรียน ของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 มาหาค่าเฉลี่ย แล้วทดสอบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้สถิติทดสอบ F test (One way ANOVA) แล้วเลือกคู่ของค่าเฉลี่ยที่ไม่แตกต่างกันมา 1 คู่ ถ้ามีค่าเฉลี่ยไม่ต่างกันมากกว่า 1 คู่ จะใช้วิธีจับฉลาก
2. จับฉลากมา 2 กลุ่มจากทั้งหมด 4 กลุ่ม แล้วนำกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมาจับฉลากอีกครั้งเพื่อกำหนดกลุ่มทดลอง 1 สอน โดยใช้เพลงแหล่งของ พร ภิรมย์ เป็นสื่อ และเป็นกลุ่มทดลอง 2 สอน โดยใช้เพลงไทยลูกทุ่งเป็นสื่อ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนการเขียนสรุปความโดยใช้เพลงเป็นสื่อ 2 วิธี คือ วิธีที่ใช้เพลงแหล่งของ พร ภิรมย์ เป็นสื่อ กับวิธีที่ใช้เพลงไทยลูกทุ่งเป็นสื่อ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความ

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ การเขียนสรุปความ

ระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเวลาในการทดลอง ห้อยละ 10 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเขียนสรุปความ หมายถึง การเก็บประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านหรือฟัง โดยใช้หลักการเขียนตอบให้ได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร แล้วนำมาเขียนให้ได้เนื้อหากระชับรัด และครอบคลุมใจความเดิมทั้งหมด ด้วยจำนวนของผู้เขียนเอง

ผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบการเขียนสรุปความจากแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบอัตนัยแบบคู่ขนาน ใช้ทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเขียนสรุปความ

เพลงแหล่ของ พร ภิรมย์ หมายถึง ผลงานเพลงของ พร ภิรมย์ ที่สอดแทรกหลักธรรมของพุทธศาสนาในเนื้อเพลง คำคล้องจองมาจากนิทาน ท่วงทำนอง คำร้อง และลีลาการร้อง การบรรเลงไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว สามารถยืดหยุ่นได้ตามเนื้อหาสาระ

เพลงไทยลูกทุ่ง หมายถึง เพลงที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และลีลาการร้อง การบรรเลงที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะซึ่งให้บรรยากาศ ความเป็นพื้นบ้าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศาลเจ้า (ห้าวานุกุลวิทยา) ที่เรียนโดยใช้เพลงแหล่ของ พร ภิมย์ และเพลงไทยลูกทุ่งเป็นสื่อ มีการพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความคิดขึ้น
2. นักเรียนได้ฝึกทักษะการฟัง และการอ่าน
3. นักเรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก รู้จักวางแผนในการปฏิบัติงาน
4. ครูภาษาไทยสามารถนำเครื่องมือไปใช้ฝึกการเขียนสรุปความของนักเรียนได้
5. ครูภาษาไทยได้แนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความ